

Aan de leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Alleen per email verzonden aan: griffier mw. E.C.E. de Kler
cie.ocw@tweedekamer.nl

datum	04 september 2019	telefoon	0348-791010
onderwerp	Rondetafelgesprek vrijheid van onderwijs	e-mail	mniemeijer@lvgs.nl

Geachte leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Dank voor de uitnodiging voor het rondetafelgesprek op woensdag 4 september om de visie van LVGS op het thema vrijheid van onderwijs te geven, zoals dat in Artikel 23 van de Grondwet is geregeld. In dit bekende artikel wordt openbaar en bijzonder onderwijs gelijkberechtigd met de afspraak dat de overheid beide in gelijke mate bekostigt. De gelijke bekostiging werd uiteindelijk een breed gedragen compromis. De vraag hoe Artikel 23 van de Grondwet in onze tijd past, is dan ook niet nieuw. In 2012 onderschreef de Onderwijsraad in een advies de blijvende grote waarde van het bijna 100 jaar oude artikel.ⁱ

Kern

LVGS hecht eveneens veel waarde aan de vrijheid van onderwijs, omdat het ouders de vrijheid geeft om een school voor hun kind te kiezen die bij hun visie of levensovertuiging past. Binnen de Nederlandse samenleving biedt de vrijheid van onderwijs ruimte aan minderheden met een eigen mensvisie. Daarnaast borgt de vrijheid van onderwijs de pedagogische ruimte van scholen om hun maatschappelijke opdracht vorm te geven. LVGS vindt het daarom essentieel om niet alleen over het *bestaan*, maar ook over de *bedoeling* van de vrijheid van onderwijs te spreken. Als dit grondrecht wordt misbruikt, is het de taak van het onderwijs én de overheid om de vrijheid van onderwijs weerbaar te maken.

1. De vrijheid van ouders om een school te kiezen die bij hun kind past voorziet in een maatschappelijke behoefte.

Net als de Onderwijsraad constateert ook LVGS dat het aanbod van zowel openbaar als bijzonder onderwijs voorziet in een behoefte. Ouders zijn erg tevreden met het Nederlandse schoolaanbod.ⁱⁱ 85% van de ouders met een kind in het primair onderwijs en 83% van de ouders met een kind in het voortgezet onderwijs zijn (zeer) tevreden met het schoolaanbod waaruit zij kunnen kiezen. (Zeer) tevreden ouders zijn voornamelijk tevreden vanwege voldoende aanbod, keuzemogelijkheid en diversiteit.

2. Binnen de Nederlandse samenleving biedt de vrijheid van onderwijs aan minderheden met een eigen mensvisie.

Het Nederlandse duale onderwijsbestel geeft door deze keuzevrijheid voor ouders ruimte aan minderheden. In de huidige tekst van Artikel 23 van de Grondwet herkent LVGS de grondgedachte dat Nederland een land is van minderheden met uiteenlopende opvattingen over onderwijs en opvoeding.ⁱⁱⁱ Scholen zijn cruciaal bij het streven naar de individuele en maatschappelijke ontplooiing van leden van minderheidsgroepen en de integratie tussen verschillende bevolkingsgroepen.^{iv} Het pluriforme karakter van de Nederlandse samenleving is mede in de vrijheid van onderwijs verankerd.

3. De vrijheid van onderwijs borgt de pedagogische ruimte van scholen om hun maatschappelijke opdracht vorm te geven.

Vrijheid van onderwijs geeft in deze tijd ruimte aan scholen om invulling te geven aan hun maatschappelijke opdracht.^v Volgens LVGS is de maatschappelijke opdracht van de school pedagogisch: kinderen en jonge mensen ondersteunen in hun ontwikkeling en vorming voor een samenleving waar ze volop onderdeel van zijn. De pedagogische visie van een school is onlosmakelijk verbonden met de mensvisie erachter en daarmee ook met de religieuze of levensbeschouwelijke visie waar de mensvisie uit voortkomt. In hun vormende taak gebruiken christelijke scholen (bijbel)verhalen die zij betekenisvol vinden om door te geven aan de nieuwe generatie. Zo is de school in de visie van LVGS ook een morele gemeenschap, die moet laten zien dat ze op de vraagstukken van de wereld betrokken is en een visie heeft op burgerschap en een goede samenleving.^{vi} De vrijheid van onderwijs geeft dus de ruimte aan scholen om invulling te geven aan wat zij goed onderwijs achten en om betrokken te zijn op een goede samenleving.

LVGS wil als netwerkorganisatie van besturen van onderwijsinstellingen werk maken van goed, expliciet en herkenbaar christelijk onderwijs in Nederland. Daarom voert ook LVGS een discussie met zijn leden over de bedoeling van de vrijheid van onderwijs. Leerlingen zijn namelijk méér dan hun cijfers: het zijn jonge mensen voor wie de hele toekomst nog openligt. De opdracht van het bijzonder onderwijs is om die toekomst naar het kind te halen, in plaats van het kind in de richting van een bepaalde toekomst te wijzen/duwen.^{vii}

4. Vrijheid van onderwijs bij de tijd

De Onderwijsraad schreef ook in het advies dat de vrijheid van onderwijs ruimer moet worden geïnterpreteerd om beter te passen in de moderne tijd. Een voorbeeld van een dergelijke modernisering is het wetsvoorstel Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen. LVGS waardeert dit soort initiatieven om de vrijheid van onderwijs bij de tijd te brengen positief. Daarmee wordt het grondrecht serieus genomen.

Vrijheid van onderwijs is dan ook onlosmakelijk verbonden met verantwoordelijkheid. LVGS spant zich in om met zijn leden deze vrijheid weerbaar te maken. Een goede invulling van onderwijs op het gebied van bijvoorbeeld democratisch burgerschap kan de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat en (grondwettelijke) vrijheden versterken. Burgerschapsvorming is een verantwoordelijkheid die past bij scholen en die scholen ook serieus horen te nemen. Zowel overheid als scholen hebben de plicht om op te komen tegen activiteiten in en buiten het onderwijs, die de rechtsstaat ondermijnen. Mét behoud van artikel 23 van de Grondwet en mét verstandig wetgevingsbeleid.

Met vriendelijke groet,

Marnix Niemeijer
Voorzitter LVGS

ⁱ Onderwijsraad, *Artikel 23 Grondwet in maatschappelijk perspectief* (Den Haag, 2012).

ⁱⁱ Dat blijkt uit onderzoek dat in opdracht van Verus en VGS in 2016 door TNS NIPO is uitgevoerd.

ⁱⁱⁱ Zie ook: Onderwijsraad, *Vaste grond onder de voeten* (Den Haag, 2002).

^{iv} Adriaan Overbeeke, *Het Nederlandse duale bestel – parallellen met de ontwikkeling van onderwijsgaranties voor minderheden in de Volkenbondperiode* (NTOR, mei 2019).

^v Theo van der Zee, *In deze tijd zorgt bijzonder onderwijs voor tegenspraak* (NRC, 29 juli 2019).

^{vi} Roel Kuiper, Tirza van Laar en Berber Vreugdenhil, *Mensen kunnen bloeien* (Kampen, 2017).

^{vii} Erik Borgman, *De ruimte om steeds te doen wat gedaan moet worden – het actuele belang van onderwijsvrijheid* (binnenkort gepubliceerd).